

**ПЛАН И ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА
ЗА ОСНОВНО МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ**

ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ОСНОВНО МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И

ВАСПИТАЊЕ НАСТАВНИ ОДСЕЦИ

А. ОБАВЕЗНИ

Одсек за класичну музику
Одсек за српско традиционално певање и свирање

Б. ИЗБОРНИ

Одсек за рану музику*
Одсек за цез музику*

А. ОБАВЕЗНИ ОДСЕЦИ

ОДСЕК ЗА КЛАСИЧНУ МУЗИКУ – ШЕСТОГОДИШЊЕ ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Први циклус						Други циклус					
	I разред		II разред		III разред		IV разред		V разред		VI разред	
	Фонд часова											
	нед	год	нед	год	нед	год	нед	год	нед	год	нед	год
Инструмент	2	70	2	70	2	70	2	70	2	70	2	66
Солфеђо	2	70	2	70	2	70	2	70	2	70	2	66
Теорија музике	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	33
Оркестар, хор, камерна музика	-	-	-	-	-	-	2	70	2	70	2	66
СВЕГА	4	140	4	140	4	140	6	120	6	120	7	231

ОДСЕК ЗА КЛАСИЧНУ МУЗИКУ – ЧЕТВОРОГОДИШЊЕ ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Први циклус				Други циклус			
	I разред		II разред		III разред		IV разред	
	Фонд часова							
	нед	год	нед	год	нед	год	нед	год
Инструмент	2	70	2	70	2	70	2	66
Солфеђо	2	70	2	70	2	70	2	66
Теорија музике	-	-	-	-	-	-	1	33
Оркестар, хор, камерна музика	-	-	-	-	2	70	2	66
СВЕГА	4	140	4	140	6	210	7	231

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Први циклус				Други циклус			
	I разред		II разред		III разред		IV разред	
	Фонд часова							
	нед	год	нед	год	нед	год	нед	год
Соло певање	2	70	2	70	2	70	2	66
Солфеђо	2	70	2	70	2	70	2	66
Теорија музике	-	-	-	-	-	-	1	33
Упоредни клавир	1	35	1	35	1	35	1	33
СВЕГА	5	175	5	175	5	175	6	198

ОДСЕК ЗА СРПСКО ТРАДИЦИОНАЛНО ПЕВАЊЕ И СВИРАЊЕ – ЧЕТВОРОГОДИШЊЕ ОБРАЗОВАЊЕ И

ВАСПИТАЊЕ СРПСКО ТРАДИЦИОНАЛНО ПЕВАЊЕ

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Први циклус				Други циклус			
	I разред		II разред		III разред		IV разред	
	Фонд часова							
	нед	год	нед	год	нед	год	нед	год
Инструмент	1	35	1	35	1	35	1	33
Групно певање	1	35	1	35	1	35	1	33
Солфеђо	2	70	2	70	2	70	2	66
Теорија музике	-	-	-	-	-	-	1	33
Упоредни клавир	1	35	1	35	1	35	1	33
СВЕГА	5	175	5	175	5	175	6	198

Настава инструмената и певања на Одсеку за рану музику и Одсеку за цез музику организована је тако да ученици који се одреде за те одсеке имају по два часа наставе обавезног инструмента на Одсеку за класичну музику и још један час инструмента за који се одреде на Одсеку за рану музику и Одсеку за цез музику

СРПСКО ТРАДИЦИОНАЛНО СВИРАЊЕ

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Први циклус				Други циклус			
	I разред		II разред		III разред		IV разред	
	Фонд часова							
	нед	год	нед	год	нед	год	нед	год
Инструмент	2	70	2	70	2	70	2	66
Групно свирање	-	-	-	-	1	35	1	33
Солфеђо	2	70	2	70	2	70	2	66
Теорија музике	-	-	-	-	-	-	1	33
СВЕГА	4	140	4	140	5	175	6	198

ОРГАНИЗАЦИЈА НАСТАВЕ И

УЧЕЊА А. ОБАВЕЗНИ ОДСЕЦИ

ОДСЕК ЗА КЛАСИЧНУ МУЗИКУ

оквиру шестогодишњег основног музичког образовања и васпитања изучавају се следећи инструменти: виолина, виола, виолончело, гитара, тамбура Е--прим, тамбура А--бас прим, мандоли-на, харфа (педална и непедална), клавир, хармоника, флаута, обоа, кларинет, саксофон, фагот, хорна, труба, тромбон и удараљке.

оквиру четворогодишњег основног музичког образовања и васпитања изучавају се: оргуље, соло певање, контрабас и туба.

Поред наставе инструмента, односно певања, на Одсеку за класичну музику изучавају се: солфеђо, теорија музике, оркестар, хор, камерна музика и упоредни клавир.

ОДСЕК ЗА СРПСКО ТРАДИЦИОНАЛНО ПЕВАЊЕ И СВИРАЊЕ

Српско традиционално свирање на народним инструментима српско традиционално певање изучава се у оквиру четворогодишњег основног музичког образовања и васпитања.

Изучавају се жичани (гусле, различите врсте тамбура...) и дувачки инструменти (фрула, двојнице, окарина, шупељка, дудук, кавал, дипле, гајде...).

Б. ИЗБОРНИ ОДСЕЦИ

Ученици изборних одсека имају по два часа наставе обавезног инструмента на Одсеку за класичну музику и још један час инструмента за који се одреде на Одсеку за рану музику и Одсеку за цез музику.

ОДСЕК ЗА РАНУ МУЗИКУ

На Одсеку за рану музику изучавају се следећи инструменти: виола и ренесансна виолина, виола да гамба, лаута, историјска харфа, чембало, оргуље, блок флаута, траверзо флаута, шалмај, крумхорн, корнамуза, дулцијан, цинк, корнет, сегбат и ренесансно певање.

На овај одсек уписују се ученици који то желе а похађају Одсек за класичну музику. Ученици Одсека за класичну музику уписују се у последњој години учења класичног инструмента и то за: блок флауту/траверзо флауту, рано певање, шалмај, крумхорн, кор-намузу, дулцијан, цинк, корнет и сегбат а за све остале инструмен-те у последње две године школовања.

Прва година учења инструмента/певања на Одсеку за Рану музику представља проширивање музичког образовања. Како ученици који уче неки од инструмената већ похађају или су завршили класични одсек, час прве године учења свих инструмената и певања на Одсеку за рану музику траје 45 минута а оцењивање је бројчано.

ОДСЕК ЗА ЦЕЗ МУЗИКУ

На Одсеку за цез музику изучавају се следећи инструменти: контрабас, бас гитара, гитара, клавир, саксофон, труба, тромбон, бубњеви и цез певање.

На овај одсек уписују се ученици који то желе а већ похађају Одсек за класичну музику и то следеће инструменте:

- контрабас – ученици III и IV разреда контрабаса;
- бас гитара – ученици III и IV разреда контрабаса;
- гитара – ученици V и VI разреда гитаре;
- клавир – ученици V и VI разреда клавира;
- саксофон – ученици V и VI разреда саксофона, флауте, обоа, кларинета или фагота;
- труба – ученици V и VI разреда трубе; тромбон – ученици V и VI разреда тромбона; бубњеви – ученици V и VI разреда удараљки;

– цез певање – ученици IV разреда соло певања, као и ученици завршног- разреда четворогодишњег или шестогодишњег основног музичког образовања и васпитања свих инструмената.

Прва година учења инструмента/певања на Одсеку за Цез музику представља проширивање музичког образовања. Како ученици који уче неки од инструмената већ похађају или су завршили класични одсек, час прве године учења свих инструмената и пе-вања на Одсеку за рану музику траје 45 минута а оцењивање је бројчано.

ИСПИТИ

основној музичкој школи полагају се следећи испити:

- пријемни;
- годишњи;
- разредни;
- поправни;
- завршни;
- испит за ниво знања првог циклуса и
- испит за ниво знања основне музичке школе.

Пријемни испит полагаје се пре уписа у I разред, по правилу јунском или августовском року. На пријемном испиту проверава се слух, ритам и музичка меморија. Ученици који су похађали програм припремног разреда, полагају пријемни испит.

Годишњи испит, односно завршни испит (за ученике завршних разреда) из главног предмета полагају ученици III, IV, V и VI разреда шестогодишњег – II, III и IV разреда четворогодишњег основног музичког образовања и васпитања.

Годишњи испит, односно завршни испит (за ученике завршних разреда) из солфеђа полагају ученици III и VI разреда шестогодишњег и II и IV разреда четворогодишњег основног музичког образовања и васпитања.

Завршни испит из теорије музике полагају ученици VI разреда шестогодишњег и IV разреда четворогодишњег основног музичког образовања и васпитања.

Годишњи испит, односно завршни испит (за ученике завршних разреда) из упоредног клавира, полагају ученици II и IV разреда Соло певања.

Ученици који на годишњем испиту основног музичког образовања и васпитања добију негативну оцену из главног предмета понављају разред. Ученици који на годишњем испиту добију негативну оцену из неког од осталих предмета полагају поправни испит августовском року.

Ученици разреда у којима нема годишњег испита оцењују се годишњом оценом. Ванредни ученици полагају годишњи испит из свих предмета, у свим разредама.

Ученици који убрзано напредују полажу годишњи испит у три испитна рока, у јануарском, јунском и септембарском испитном року.

Разредни испит полажу ученици који, у току школске године, нису похађали више од трећине укупног броја часова, а утврди се да нису савладали садржај наставног програма за тај разред. Ученици такође полажу разредни испит из предмета из којег није одржано више од трећине часова утврђених наставним планом. Ученици који добију негативну оцену на разредном испиту полажу поправни испит у августовском року, а ученици завршног разреда у јунском и августовском року.

Поправни испит полажу ученици са недовољном оценом из предмета из којег се не полаже годишњи испит и ученици са недовољном оценом на годишњем испиту из солфеђа, теорије музике и упоредног клавира.

Ученици са недовољном оценом на годишњем испиту из главног предмета не могу да полажу поправни испит. Ученик који има до две недовољне закључене оцене полаже поправни испит у августовском року, а ученик завршног разреда у јунском и августовском року.

СМОТРЕ

Смотре се организују у циљу провере знања и напредовања ученика у току и на крају школске године према наставном плану и програму одговарајућег одсека и предмета и остварују се на основу школског програма.

Смотре и обавезни јавни наступи не подлежу конвенционалном, нумеричком начину оцењивања. Њихова сврха је да омогуће јавни увид у процес учениковог развоја и напретка, као и да буду неопходан полигон за ученичко рано стицање извођачког искуства.

Школама се оставља могућност да у оквиру својих школских програма, пропишу неки други вид оцењивања (усмени или писмени коментар наставника или групе наставника, чланова одговарајуће комисије).

ОРГАНИЗАЦИЈА НАСТАВЕ

Настава главног предмета – инструмента, односно певања

– Током шестогодишњег (у I, II и III разреду) и четворогодишњег (у I и II разреду) основног музичког образовања и васпитања, час траје 30 минута, а у свим осталим разредима 45 минута. Настава главног предмета и упоредног клавира је индивидуална у свим разредима.

– Час упоредног клавира за соло певање и српско традиционално певање траје 45 минута.

Настава солфеђа и теорије музике

– Часови солфеђа и теорије музике трају по 45 минута.

3) Настава оркестра, хора и камерне музике

– Настава оркестра је обавезна за ученике IV, V и VI разреда виолине, виоле, виолончела, тамбуре, мандолине, хармонике, флауте, обое, кларинета, саксофона, фагота, хорне, трубе, тромбона, удараљки као и за ученике III и IV разреда контрабаса и тубе. Поред стандардних оркестарских састава Школа може да формира и оркестре нестандартних састава у зависности од заступљености инструмената по врсти и годинама учења.

– Ученици инструмента који не свирају у оркестру обавезни су да похађају наставу хора.

– Настава камерне музике организује се за ученике IV, V и VI разреда шестогодишњег, као и за ученике III и IV разреда четворогодишњег основног музичког образовања и васпитања у случају када школа није у могућности да формира велике ансамбле – хор и оркестар и у оквиру додатне наставе.

– Часови оркестра, хора и камерне музике трају по 45 минута. За потребе јавне и културне делатности могуће је повећати фонд часова из ових предмета.

КЛАВИРСКА САРАДЊА – КОРЕПЕТИЦИЈА

Часови корепетиције у првом циклусу за гудачке, дувачке и ударачке инструменте трају 15 минута недељно по ученику.

Часови корепетиције за гудачке, дувачке и ударачке инструменте у другом циклусу трају 30 минута недељно по ученику.

Ученици првог циклуса соло певања наставу корепетиције имају 30 минута недељно по ученику, а другог циклуса 45 минута недељно по ученику.

Наставник корепетитор држи ученику наставу у присуству његовог наставника главног предмета и самостално као припрему за јавни наступ.

КУЛТУРНА И ЈАВНА ДЕЛАТНОСТ

Културна и јавна делатност основне музичке школе најуже је повезана са њеном образовно-васпитном улогом и чине је:

- организовање школских и ваншколских ученичких јавних наступа и концерата (солисти, ансамбли, оркестри и хорови);
- организовање концерата гостујућих музичких уметника;
- активности везане за организовање учешћа ученика на домаћим и међународним музичким такмичењима (за солисте, камерне ансамбле, оркестре и хорове);
- смотре, фестивалима и сличним манифестацијама, као и за самостално организовање оваквих манифестација;
- организовање разних врста прослава, меморијала, размена, гостовања и сличних манифестација;
- организовање мајсторских курсева истакнутих музичких педагога и извођача;
- организовање студијских путовања;
- организовање медијских промоција разне врсте;
- успостављање разних облика сарадње са домаћим и иностранним образовним и културним институцијама.

ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ОСНОВНО МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

ЦИЉЕВИ ОСНОВНОГ МУЗИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА:

Развијање музичких- способности – слуха, осећаја за ритам, музичке меморије и музичке фантазије;

Упознавање ученика са грађом, акустичким својствима и изражајним могућностима одабраног инструмента/гласа;

Овладавање основном техником свирања, односно вокалном техником на одабраном инструменту/гласу;

Развијање вештине коришћења различитих елемената музичке изражајности (темпа, ритма, метра, динамике, агогике, артикулације) у стилском и емоционалном обликовању композиција;

Стицање искуства јавног наступања – самосталног и у ансамблу.

Развијање стваралачких способности, критичког мишљења мотивације за учење, способности за тимски рад, способности самовредновања, самоиницијативе и изражавања свог мишљења;

Развијање осећања солидарности, разумевања и конструктивне сарадње са другима и неговање другарства и пријатељства;

Развијање личног и националног идентитета кроз очување музичке традиције и културе српског народа и националних мањина, развијање интеркултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине;

Оспособљавање за самостално учење и вежбање.

Усвајање правила понашања при слушању и извођењу музике.

ПРОГРАМИ ОРИЈЕНТИСАНИ НА ИСХОДЕ И ПРОЦЕС УЧЕЊА

Структура програма свих наставних предмета је конципирана на исти начин. На почетку се налази циљ наставе и учења предмета на ниво основног образовања и васпитања. У табели која следи,

првој колони, дефинисани су предметни исходи за крај разреда, другој колони дате су области и/или теме, а у трећој се налазе предметни садржаји. Иза табеле налазе се препоруке за остваривање наставе и учења конкретног предмета под насловом *Упутство за дидактичко-методичко остваривање програма.*

На путу остваривања циља и исхода кључна је улога наставника који добија значајан простор за слободу избора и повезивање садржаја, метода наставе и учења и активности ученика. Оријентација на процес учења и исходе брига је не само о резултатима, већ и начину на који се учи, односно како се гради и повезује знање у смислене целине, како се развија мрежа појмова и повезује знање са практичном применом.

Наставни програми су наставницима полазна основа и педагошко полазиште за развијање образовно-васпитне праксе: за планирање годишњих и оперативних планова, непосредну припрему за рад као и оквир за преиспитивање праксе развијања планова, остваривања и вредновања наставе и учења кроз сопствена промишљања и разговор са колегама.

Препоруке за планирање образовно-васпитне праксе и праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика

Образовно-васпитна пракса је сложена, променљива и не

може се до краја и детаљно унапред предвидети. Она се одвија кроз динамичну спрегу међусобних односа и различитих активности у социјалном и физичком окружењу. Зато, уместо израза реализовати програм, боље је рећи да се на основу датог програма планира и остварује настава и учење које одговара конкретним по-требама ученика.

Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са *Правилником оцењивању ученика у основном образовању и васпитању*. Потребно је да наставник континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити прилагођена, довољно јасна и информативна како би имала улогу подстицајне повратне информације. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.

А. ОБАВЕЗНИ ОДСЕЦИ
ОДСЕК ЗА КЛАСИЧНУ МУЗИКУ

1.1. ШЕСТОГОДИШЊЕ МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

ГУДАЧКИ ИНСТРУМЕНТИ
(виолина, виола, виолончело)

Назив предмета	ВИОЛИНА
Циљ	Циљ учења предмета Виолина је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања
Разред	Први
Годишњи фонд часова	70 часова

ИСХОДИ	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<p>По завршеној области ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – опише својим речима карактеристике виолине и начин добијања тона; – правилно стоји и држи инструмент и гудало; – изводи пицicato и основне потезе гудалом; – самостално поставља прсте леве руке на хватник у првој позицији на свим жицама; – изражајно пева а потом самостално или уз пратњу наставника свира кратке и лаке песмице по слуху; – интонативно и ритмички правилно контролише и чита нотни текст; – примени основне елементе нотне писмености у свирању нотног текста у виолинском кључу; – примени што богатију музичку фантазију коју је развио путем приче и игре са наставником у свирању; – користи различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког примера уз помоћ наставника; – свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – активно слуша часове и јавне наступе других ђака – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Карактеристике инструмента Начин добијања тона Поставка леве и десне руке</p> <p>Техника десне руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – квалитет звука на празним жицама; – држање и вођење гудала по једној жици; – прелазак са жице на жицу; – основне динамичке различитости по једној жици; – расподела гудала <p>Основни потези: дешаше, легато, маркато (2 и 4 нота на једно гудало)</p> <p>Техника леве руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – поставка прве позиције; – разлика степена и полустепена; – прва позиција, распореди прстију (полустепен 2-3 и 1-2 прст); – поставка прстију и упоређивање полустепена у односу на суседне жице <p>Једноставне вежбе за развој моторике прстију леве руке Музички бонтон</p> <p>Скале и трозвучи Дурске и молске скале са трозвучком у једној октави</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – А С Шаљман: <i>Бићу виолиниста</i> (1 свеска А) – К Тахтадијев: <i>Виолина 1</i> – Фортунатов: <i>Млади виолиниста</i> (1 свеска) – М Гарлицкиј, К Родионов, Ј Уткин, К Фортунатов: <i>Хрестоматија I-II разред</i> – Б Ферара: <i>Школа за виолину</i> – Ј Јорданова: <i>Буквар за мале виолинисте</i> – З Мемедовић: <i>Учим да свирам виолину</i> – Д Марковић: <i>Почетна школа за виолину, I свеска</i>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – три дурске, односно молске скале са трозвучцима; – двадесет вежбица, етида; – десет малих комада песмица 		
<p>Јавни наступи</p> <ul style="list-style-type: none"> – обавезна два јавна наступа током школске године 		
<p>Програм смотри</p> <ul style="list-style-type: none"> – Једна једнооктавна скала са трозвучцима (квинтакорд, сектакорд и квартсектакорд); – Једна етида или комад – Један комад или први став концертина 		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, певање, пицicato, свирање, музички бонтон.

Назив предмета	ВИОЛИНА
Циљ	Циљ учења предмета Виолина је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања
Разред	Други
Годишњи фонд часова	70 часова

ИСХОДИ	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<p>По завршеној области ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – изражајно пева и свира песмице на виолини; – интонативно и ритмички правилно контролише и чита нотни текст; – примени основне елементе нотне писмености у свирању задатог нотног текста у виолинском кључу; – примени ознаке за динамику и темпо; 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Усавршавање технике свирања на виолини Темпо (andante, moderato, allegro, presto) Динамика (piano, mezzo piano, mezzoforte, forte, diminuendo, crescendo)</p> <p>Техника десне руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – квалитет звука кроз динамичке промене; – динамичко нијансирање;

<ul style="list-style-type: none"> – пренесе музичку фантазију коју је развио у раду са наставником кроз свирање; – самостално свира композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – покаже самопоуздање у току јавног наступа; – активно слуша часове и јавне наступе других ђака; – уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике 		<ul style="list-style-type: none"> – јасна расподела гудала уз различите ритмичке јединице; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо ; – повезивање свих жица кроз потезе легата Потези: деташе, легато (4 и 8 нота на једно гудало), стакато, маркато и мартеле Техника леве руке: – прва позиција, сви распореди прстију; – поставка првог прста уз пражих; – лака хроматика у првој позицији; – глисанда до III позиције на свим жицама; – поставка прстију у односу на суседне жице кроз легато потез (припрема за једноставне акорде) Вежбе за развој моторике прстију леве руке Музички бонтон Скале и трозвучи Дурске и молске скале са дурским или молским трозвучком кроз једну или две октаве у првој позицији ЛИТЕРАТУРА – Грегоријан: <i>Скале</i> – Х Шрадик: <i>Школа виолинске технике</i> (I свеска) – „<i>Изабране етуде</i>” различитих аутора I–III разреда (издање Москва, „Музика”) – А С Шаљман: <i>Бићу виолиниста</i> (I свеска А) – К Тахтадијев: <i>Виолина 2</i> – Фортунатов: <i>Млади виолиниста</i> (I свеска) – М Гарлицкиј, К Родионов, Ј Уткин, К Фортунатов: – <i>Хрестоматија I–II разред и II–III разред</i> – Б Ферара: <i>Школа за виолину</i> – Ј Јорданова: <i>Буквар за мале виолинисте</i> – Д Марковић: <i>Почетна школа за виолину, I и II свеска</i>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – четири дурске, односно молске једнооктавне или двооктавне скале са трозвучима – шест етида са различитом проблематиком – четири комада различитог карактера 		
<p>Јавни наступи</p> <ul style="list-style-type: none"> – обавезна два јавна наступа током школске године 		
<p>Програм смотри</p> <ul style="list-style-type: none"> – Једна једнооктавна или двооктавна скала са трозвучима; – Једна етида – Два комада различитог карактера или варијације или први став концерта (концертина) 		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, певање, пицикато, свирање, музички бонтон.

Назив предмета	ВИОЛИНА
Циљ	Циљ наставе и учења Виолине је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања
Разред	Трећи
Годишњи фонд часова	70 часова

ИСХОДИ	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<p>По завршеној области ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – свесно меморише нотни текст; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција са и без глисанда; – прати интонацију и коригује се; – примењује ознаке темпа, карактера, динамике и агогике; – користи вибрато на дужим нотама; – изводи правилно техничке вежбе за промену позиције и покретљивост уз помоћ наставника; – самостално и свакодневно вежба; – активно слуша часове и јавне наступе других ђака – уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – прати музичку фразу у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике 	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Музичка меморија – неговање и развијање</p> <p>Самостално вежбање – планирање и процедуре</p> <p>Држање инструмента и гудала (контрола)</p> <p>Квалитет тона – уједначеност у различитим позицијама и у комбинацији са техничким захтевима</p> <p>Слушање и интонација</p> <p>Усавршавање технике свирања на виолини</p> <p>Темпо (ларго, виваће, сфорцандо, глисандо, ритенуто, аћелерандо)</p> <p>Техника десне руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – вођење гудала на две жице истовремено, деташе; – увод у акорде наниже на три жице; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо Потези: деташе, легато (3, 4, 6, 8 нота на једно гудало), стакато, маркато, мартеле, спикато Техника леве руке: – коришћење бар две различите позиције без прелаза; – почетне вежбе вибрата; – хроматика; – природни флажолети; – једноставни двозвучи са коришћењем једног прста и празних жица; – једноставни акорди на три жице; Музички бонтон

		<p>Скале и трозвучи Дурске и молске скале са трозвучима (дурски или молски квинтакорд и квартсектакорд) у једној позицији, кроз једну или две октаве</p> <p>ЛИТЕРАТУРА – Х Шрадик: <i>Школа виолинске технике</i> (I свеска) – Грегоријан: <i>Скале</i> – А С Шаљман: <i>Бићу виолиниста</i> (I свеска Б) – К Тахтациев: <i>Виолина 2</i> – Фортунатов: <i>Млади виолиниста</i> (I свеска) – М Гарлицкиј, К Родионов, Ј Уткин, К Фортунатов: – <i>Хрестоматија II – III разред</i> – Б Ферара: <i>Школа за виолину</i> – Т Балашова – М Кесељман: <i>Изабране етиде</i> (I свеска) – <i>Изабране етиде</i> различитих аутора I–III разреда (издање Москва, „Музика“) – З Багиров: <i>Романса</i> – Д Кабалевики: <i>Кловнови</i> – <i>Варијације</i> (Н Бакланова, Комаровски, Хендл) – А Комаровски: <i>Кончертино Ге-дур</i> (I став) – О Ридинг: <i>Кончертина ха-мол, Ге-дур</i> (I став) – П Николић: <i>Кончертино Ге-дур</i> (I став)</p>
Обавезни минимум програма		
– четири скале кроз две октаве и разлагања; – шест етида са различитом проблематиком; – четири комада различитог карактера		
Јавни наступи		
– обавезна два јавна наступа током школске године		
Испитни програм		
– Једна двооктавна дурска или молска скала са трозвучима (квинтакорд и кватсектакорд) са или без промене позиције; – Једна етида – Два комада различитог карактера; или варијације; или први став концерта (кончертина)		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, певање, пицикато, свирање, музички бонтон.

Назив предмета	ВИОЛИНА
Циљ	Циљ учења предмета Виолина је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања
Разред	Четврти
Годишњи фонд часова	70 часова

ИСХОДИ	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<p>По завршеној области ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – самостално чита сложенији музички материјал; – брже меморише дужи нотни текст; – користи метроном приликом вежбања; – штимује се уз мању помоћ наставника; – примењује вибрато у свирању; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – активно слуша часове и јавне наступе других ђака у школи и ван ње; – у заједничком свирању примени принцип узајамног слушања; – примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике 	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Читање с листа Метричко и ритмичко свирање уз метроном Слушање и интонација Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу Музичка меморија – неговање и развијање Заједничко свирање (наставник–ученик, ученик–ученик) Развој извођачког апарата</p> <p>Техника десне руке: – уједначеност звука кроз различите потезе; – свирање истовремено на две жице деташе и легато; – свирање акорада на три и четири жице (навише и наниже) Потези: деташе, легато (3, 4, 6, 8, 9, 16 нота на једно гудало), стакато, мартеле, спикато</p> <p>Техника леве руке: – коришћење прве, друге треће и четврте позиције са прелазима; – вибрато; – хроматске скале у првој позицији; – разложене терце; – природни и вештачки флажолети; – једноставни двозвучи у првој позицији (секте, терце, кварте); – једноставни акорди на три и четири жице у првој позицији</p> <p>Скале и трозвучи Дурске и молске скале (4, 8, 16 на једно гудало) са различитим потезима, кроз две октаве са прелазима; Дурски и молски трозвучи (квинтакорд, сектакорд и квартсектакорд - деташе и три легато) кроз две октаве са прелазима;</p> <p>ЛИТЕРАТУРА – Х Шрадик: <i>Школа виолинске технике</i> (I свеска) – Скале по избору наставника – А С Шаљман: <i>Бићу виолиниста</i> (II свеска) – К Тахтациев: <i>Виолина 3</i> – Фортунатов: <i>Млади виолиниста</i> (II свеска) – М Гарлицкиј, К Родионов, Ј Уткин, К Фортунатов: – <i>Хрестоматија III–IV разред</i> – Т Балашова – М Кесељман: <i>Изабране етиде</i> (II свеска)</p>

		<ul style="list-style-type: none"> – <i>Избране етуде</i> различити аутори (II свеска), издање Москва, „Музика“ – Ј Коњус: <i>Мале етуде дуплих нота</i> – Волфарт: <i>60 етуда, оп. 45</i> Кајзер: <i>36 етуда, оп. 20</i> (I свеска) – Е Џенкинсон: <i>Игра</i> – А Јаншинов: <i>Преслица</i> – Ђ Б Перголези: <i>Арија</i> – П И Чајковски: <i>Стара песма</i> – Бакланова: <i>Сонатина Бедур-</i> – З Фибих: <i>Сонатина</i> – А Јаншинов: <i>Кончертино оп. 35</i> – Кихлер: <i>Кончертино у стилу Вивалдија, Дедур-</i> (I или II и III став) – А Вивалди: <i>Концерт Ге-дур</i> (I став) – Ф Зајц: <i>Концерт бр. 1, 2</i> (I став)
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – четири скале кроз две октаве и разлагања; – осам етуда са различитом проблематиком; – четири комада (или тема са варијацијама) различитог карактера – први или други и трећи став концерта (или кончертина) један или два става сонате 		
<p>Јавни наступи</p> <ul style="list-style-type: none"> – обавезна два јавна наступа током школске године 		
<p>Испитни програм</p> <ul style="list-style-type: none"> – Једна двооктавна дурска или молска скала са прелазима са дурским или молским трозвучи (квинтакорд, сектакорд, квартсектакорд) са прелазима; – Једна етуда – Један комад; или једна етуда различитог карактера од предходне – Први или други и трећи став концерта (кончертина); или тема са варијацијама; или један или више ставова сонате 		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, певање, пицикато, свирање, музички бонтон.

Назив предмета	ВИОЛИНА
Циљ	Циљ учења предмета Виолина је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања
Разред	Пети
Годишњи фонд часова	70 часова

ИСХОДИ	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<p>По завршеној области ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – самостално штимује свој инструмент; – самостално вежба и поступа по процедури која се примењује у стицању технике леве и десне руке; – контролише интонацију ритам и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – истражује начине добијања чистог тона и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – испољи креативност у остварењу музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – користи првих пет позиција; – користи хармонски слух; – влада једноставнијом двозвучном и акордском техником у програму; – свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – активно слуша часове и јавне наступе других ђака у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике 	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Читање с листа Метричко и ритмичко свирање Квалитет тона – уједначеност у различитим позицијама и у комбинацији са техничким захтевима Слушање, интонација и штимовање инструмента Музичка меморија – неговање и развијање Камерно музицирање (наставник–ученик, ученик– ученик) Развој извођачког апарата и музичке фантазије кроз рад над одговарајућим литературом и композицијама сложенијих техничких захтева Музичка меморија – неговање и развијање Музички бонтон Техника десне руке: – владање комплетним звуком на инструменту; – свирање двозвуча са једноставним прелазима како деташе тако и легато, стакато ; – свирање акорада на три и четири жице (навише и наниже) у различитим позицијама Потези: деташе, легато (3, 6, 9, 12, 4, 8,16,24 нота на једно гудало), стакато, мартеле, спикато, сотије Техника леве руке: – коришћење првих пет позиција са прелазима; – вибрато; – хроматске скале на све четири жице кроз позиције; – разложене терце; – коришћење природних и вештачких флажолета; – једноставни двозвучи у различитим позицијама (сексте, терце, октаве, кварте); – једноставни акорди на три и четири жице у различитим позицијама Скале и трозвучи: Дурске и молске скале (4, 8, 16, 24 на једно гудало) са различитим потезима, кроз две и три октаве са прелазима; Дурски и молски трозвучи (квинтакорд, сектакорд и квартсектакорд – деташе, три и шест легато) кроз две и три октаве са прелазима; Компликованије вежбе за развој моторике прстију леве руке у односу на предходни разред</p>

		<p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Х Шрадик: <i>Школа виолинске технике</i> (I свеска) – Скале по избору наставника – А С Шаљман: <i>Бићу виолиниста</i> (II свеска) – К Тахтадијев: <i>Виолина 4</i> – Фортунатов: <i>Млади виолиниста</i> (II свеска) – М Гарлицкиј, К Родионов, Ј Уткин, К Фортунатов: <i>Хрестоматија IV–V разред и V–VI разред</i> – Т Балашова – М Кесељман: <i>Изабране етиде</i> (II свеска) – Изабране етиде различити аутори (II свеска), издање Москва, „Музика“ – Ј Коњус: <i>Мале етиде дуплих нота</i> – Волфарт: <i>60 етида, оп. 45</i> – Кајзер: <i>36 етида, оп. 20</i> (II свеска) – Мазас: <i>Етиде оп. 36, I свеска</i> – Донт: <i>Етиде оп. 37</i> – избор – Н Рубинштајн: <i>Преслицца</i> – Ђ Б Перголези: <i>Сицилијана</i> – А Вивалди: <i>Концерт а-мол</i> (I став) – А Комаровски: <i>Концерт бр. 2</i> – Ш Берно: <i>Концерт а-мол</i>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – две двооктавне дурске и молске скале са разлагањима са променом позиција – осам етида различите проблематике; – два комада различитог карактера; или варијације; – Први или други и трећи став концерта и један или два става сонате; 		
<p>Јавни наступи</p> <ul style="list-style-type: none"> – обавезна два јавна наступа током школске године 		
<p>Испитни програм</p> <ul style="list-style-type: none"> 1 Једна двооктавна дурска или молска скала са прелазима са дурским или молским трозвучи (квинтакорд, сектакорд, квартсектакорд) са прелазима; 2 Једна етида 3 Један комад; или једна етида различитог карактера од предходне 4 Први или други и трећи став концерта; 		

Кључни појмови садржаја: виолина, тон, интонација, слушање музике, певање, пицкато, свирање, музички бонтон.

Назив предмета	ВИОЛИНА
Циљ	Циљ учења предмета Виолина је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања
Разред	Шести
Годишњи фонд часова	66 часова

ИСХОДИ	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<p>По завршеној области ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – самостално штимује свој инструмент; – самостално вежба и поступа по процедури која се примењује у стицању технике леве и десне руке; – контролише интонацију ритам и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – користи метроном приликом вежбања; – истражује начине добијања чистог тона; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примени принцип узajамног слушања; – самостално чита нотни текст и примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – користи првих седам позиција; – користи хармонски слух; – влада двозвучном и акордском техником у програму; – свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – активно слуша часове других ђака и примењује на себи искуства стечена на тај начин; – самоиницијативно посећује концерте и друге музичке манифестације; – самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике 	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Читање с листа</p> <p>Метричко и ритмичко свирање уз метроном</p> <p>Слушање и интонација</p> <p>Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу</p> <p>Музичка меморија – неговање и развијање</p> <p>Камерно музицирање (наставник–ученик, ученик– ученик)</p> <p>Развој извођачког апарата</p> <p>Техника десне руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – владање комплетним звуком на инструменту; – свирање разложених двозвуча у скали, деташе и легато; – свирање акорада на три и четири жице (навише и наниже) у различитим позицијама <p>Потези:</p> <ul style="list-style-type: none"> деташе, легато (3, 6, 9, 12, 4, 8, 16, 24 нота на једно гудало), стакато, мартеле, спикато, сотије, рикоше <p>Техника леве руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – коришћење првих седам позиција са прелазима; – различите врсте вибрата; – хроматске скале на све четири жице кроз позиције; – коришћење природних и вештачких флажолета; – лака пицката левом руком; – једноставни двозвучи разложено или спојено у различитим позицијама (сексте, терце, октаве, кварте); – једноставни акорди на три и четири жице у различитим позицијама <p>Скале и трозвучи</p> <ul style="list-style-type: none"> Дурске и молске скале (4, 8, 16, 24 на једно гудало) са различитим потезима, кроз две и три октаве са прелазима; Дурски и молски трозвучи (квинтакорд, сектакорд и квартсектакорд – деташе, три и шест легато) кроз две и три октаве са прелазима; Сложеније вежбе за развој моторике прстију леве руке у односу на предходни разред

	<p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> + Х Шрадик: <i>Школа виолинске технике</i> (I свеска) + Скале по избору наставника + М Гарлицкиј, К Родионов, Ј Уткин, К Фортунатов: + Фортунатов: <i>Млади виолиниста</i> (III свеска) + <i>Хрестоматија</i> IV–V разред и V–VI разред + Т Балашова – М Кесељман: <i>Изабране етуде</i> (II свеска) + Изабране етуде различити аутори (III свеска), издање Москва, Музика + Ј Коњус: <i>Мале етуде дуплих нота</i> + Волфарт: <i>60 етуда, оп. 45</i> Кајзер: <i>36 етуда, оп. 20</i> (II свеска) + Мазас: <i>Етуде оп. 36</i>, I свеска + Донт: <i>Етуде оп. 37</i> – избор + Р Кројцер: <i>почетне етуде</i> + Ш Данкл: <i>Варијације</i> + А Вивалди: <i>Концерт а-мол</i> (II и III став) + Ј Б Аколај: <i>Концерт амол</i> + Ш Берио: <i>Балетске сцене</i> + А Комаровски: <i>Концерт е-мол</i> + Ј С Бах: <i>Концерт а-мол</i> + Г Б Виоти: <i>Концерт оп. 23</i> + Д Кабалевски: <i>Омладински концерт</i>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> + две трооктавне дурске или молске скале са разлагањима; + шест етуда различите проблематике; + два комада различитог карактера; или варијације; + Први или други и трећи став концерта и два или сви ставови сонате 	
<p>Јавни наступи</p> <ul style="list-style-type: none"> + обавезна два јавна наступа током школске године 	
<p>Испитни програм/ Програм смотри</p> <ul style="list-style-type: none"> 1 Једна скала кроз три октаве са разлагањима; 2 Две етуде са различитом проблематиком; 3 Један комад; 4 Први или други и трећи став концерта; 	

Кључни појмови садржаја: виолина, тон, интонација, слушање музике, певање, пицкато, свирање, музички бонтон.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА ВИОЛИНА, ВИОЛА, ВИОЛОНЧЕЛО

I. УВОДНИ ДЕО

Природа саме музике указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима музике (јединство техничких и музичких елемената).

Бављење музиком уопште а посебно свирање на инструменту подстиче фину менталну комбинаторику драгоцену за развијање укупног менталног и психо-моторног потенцијала ученика и одлична је основа за интеграцију са другим предметима.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Препоручени музички садржаји (литература) остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника. Наставник има слободу али и одговорност да изабере оптималан програм у коме ће ученик моћи да репродукује све техничке и музичке задатке, а и да у истом ужива, не размишљајући о тежини захтева као о неком непробродивом проблему.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједничтва кроз заједничко свирање и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Музика у функцији здравља и музички бонтон

На сваком часу ученике треба упућивати да правилно седе и користе извођачки апарат што је важно за одржавање здравља коштаног-мишићног апарата. Задатак наставника је да у том смислу, у зависности од врсте инструмента и специфичног става при свирању ученике упуте на потребу сталног јачања мускулатуре упражњавањем различитих физичких вежби и/или пливања. У односу на слушни апарат, ученике треба информисати и упозорити да прегласна и агресивна музика има штетан утицај и изазива физиолошки и психолошки одговор организма у негативном смислу.

Музичка уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања. Музика и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Партиципацијом у музици остварује се виши облик писмености развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених облика комуникације. У том смислу позитиван ефекат музике у смислу опуштања, подизања пажње, развијања меморије, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је дужност наставника да ученике васпитно обликују кроз правила понашања (музички бонтон) при слушању и извођењу музике. Поред културе понашања ученике треба упутити и на културу одевања, како на сцени тако и у публици.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. Припрема за час посвећена је сваком ученику појединачно, имајући у виду музичке, интелектуалне, физичке и менталне предиспозиције.

С обзиром на дужину трајања часа (30/45 минута) рад треба ефикасно организовати. Код млађих ученика није лако дуже задржати пажњу, па је разноврстан и маштовит час најбоље начин за постизање резултата.

Припрема за час обухвата читав спектар активности – од детаљног проучавања композиција са ученичког репертоара (аналитичким просвиравањем или, евентуално, припремањем за извођење на подијуму), преко упоређивања различитих издања и допуњавања одабра-них редакција, до континуираног вођења обимне евиденције о учениковом раду и напретку.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе гудачких инструмената, активност наставника обухвата велику па-лету информација различите природе (техника свирања, неговање тона, процедуре вежбања, стилске одреднице о композитору, делу, облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности) до практичних демон-страција (лично свирање на инструменту). За ученике је веома важно да наставника доживљавају и као музички ауторитет а не само као предавача са друге стране катедре.

Када је реч о десној руци контрабаса треба обратити пажњу да без обзира на стил држања гудала, природно функционисање прсти-ју, зглоба и шаке морају бити у природној равнотежи. Код свих гудачких инструмената честа је појава тзв. слабих прстију, лабавих згло-бова и слично. У тој ситуацији потребно је радити вежбе за јачање слабе мускулатуре руку.

Избор композиција које носе у себи одређене техничке и музичке захтеве је од великог значаја за заинтересованост ученика и њихов напредак. То је нарочито важно за ученике првог циклуса, који тек освајају простор инструмената, а звучна слика која им се допада буди потребу да изнова истражују, вежбају и кроз то и напредују у техничком и музичком смислу. Сваки ученик је посебан и у том смислу наставник мора имати и његову ширу слику (породица, школа, окружење, лични капацитети...) како би оптимално избалансирао одгова-рајући програм који ће ученика довести до практичних вештина, а ове пак отворити пут за даље напредовање.

Када су у питању такмичења, препоручује се велика умереност и опрез. Мудар наставник неће допустити да ученичка мотивација временом постане искључиво такмичарски обојена, као и да сопствени рад вреднује бројем награда и признања које његови ученици освајају.

Веома је важно да ученици што чешће јавно свирају како би се ослободили страха од наступа као и да стекну навику посећивања концерата уметничке музике и представа. Дискусијом о одслушаним делима и извођењем истих (примереном старосном добу ученика), ученици стичу увид у тумачења музичких дела, начине извођења, различите техничке приступе извођача, развијајући тако критичко ми-шљење, о сопственом и туђем извођењу које ће им помоћи у даљем развоју и напредовању.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима инструмената најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу. Из тих

разлога, нарочито у првом циклусу не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању музичких садржаја. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и његово лично напредовање у складу са личним и музичким могућностима.

У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.